

גיליון הורים פרשת "לך לך"

הורים ומורים יקרים,

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: היציאה מחרון לארץ ישראל, אברהם אבינו יורד מצרימה, הפרידה מלוט, מלחמת המלכים, ברית בן הבתרים, הולדת ישמעאל, ברית המילה וההבטחות לאברהם להולדת יצחק

לקראת השבת מצורפים שישה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגוון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)
סיפור א' – שפחה תמיד שפחה
סיפור ב' – נחום איש גם זו ומלחמתו של אברהם אבינו
סיפור ג' – נאמנות עקבית בכל מצב
מדרש ד' – מסירות נפש שלא על מנת לקבל פרס
סיפור ה' – ניסיון הרעב של אברהם אבינו
סיפור ו' – התרחקות מרשעים אך בלי להתייאש מהניסיון להחזירם למוטב
מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה.
שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

"וימצאה מלאך ה'... ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחתי" נשאלת השאלה:

מדוע המלאך מדגיש כשהוא קורא להגר: "ויאמר הגר שפחת שרי"? ואף היא בתשובתה מדגישה: "מפני שרי גברתי אנכי ברחתי". לשם מה ההדגשות הללו? נלמד מהסיפור הבא:

שני אנשים הגיעו לדין תורה לפני בעל ה"נודע ביהודה" הגאון רבי יחזקאל לנדא זצ"ל. האחד היה לבוש בבגדי עבודה של עגלון פשוט והשני בבגדים מהודרים. עמד זה שלבוש בבגדי העגלון וסיפר בדמעות כי סוחר תבואות הוא מעיר רחוקה שבא לפראג כדי למכור את סחורתו. לשם כך, שכר עגלון אשר יעביר את תבואתו. והנה בהיותם בדרך "קם העבד על יוצרו" והעגלון שדד ממנו את כל כספו ולא זו בלבד אלא הכריח אותו להחליף עימו את בגדיו והוא הסוחר העשיר לבש את בגדי העגלון והנהיג את העגלה עד לכאן. כאשר הגענו לעיר - המשיך האיש לספר בבכי - הציג העגלון את עצמו כסוחר גדול ואילו אני מסתובב ללא פרוטה בכיסי ואין איש מאמין לדברי... ומה בפך? - שאל הרב את האיש השני הלבוש מחלצות. "וכי מה אומר לכבוד הרב"? - פתח הלה בנאום מרגש - "הרי ברור לכל כי אדם זה חסר דעה, מסכן שנטרפה דעתו... כבר יומיים הוא רץ אחרי ברחובות העיר ותובע את כספו ולי אין מושג על מה הוא מדבר"... חקר הרב היטב את שני האנשים אולם נשארו הם איתנים בטענותיהם ולא ניתן היה לקבל הכרעה.

"שובו אלי מחר בבוקר" - אמר הרב - "ואז אפסוק את דינכם !!!" משהלכו לדרכם, קרא הרב לשמש שלו וציווה עליו כאשר יבוא למחרת לא יניח להם להיכנס לחדרו בשום אופן. ואכן למחרת הגיעו בבוקר השניים אולם השמש מנע מהם להיכנס לחדרו של הרב.

"הרב עסוק מאוד" - אמר השמש - "אין להפריע לו!" ישבו השניים והמתינו. חלפה שעה ושעתיים ודלת חדרו של הרב עדיין נעולה.

שעת הצהריים הגיעה ואין כל סימן מהחדר פנימה כאילו שכח הרב את דבר קיומם... לקראת שקיעת החמה כאשר היו שני בעלי הדין מותשים נפתחה לפתע דלת חדרו של הרב ובקריאה רמה קרא: "העגלון יכנס!" והנה... האיש הלבוש בבגדי עשיר קם ממקומו במהירות ואץ להיכנס פנימה... "רשע שכמותך!" - אמר הרב - "עגלון גזלן החזר לאיש הזה את כספו ומיד..."!

כן גם בפרשתנו, המלאך פונה להגר באופן דומה: "ויאמר הגר שפחת שרי" והיא מגיבה לקריאה בטבעיות למרות שלפני כן העידה התורה שיחסה לשרי היה מזלזל: "ותקל גבירתה בעיניה" בכל זאת היא עונה: "מפני שרי גברתי אנכי ברחתי..." אם כן מכריע

המלאך את חשפת בעצמך את נקודת האמת בדבריך את מודה שאת שפחה ושרי הגבירה לכן: "שובי אל גבירתך והתעני תחת ידיה..." (הרב שלמה הלוי)

סיפור ב' לשולחן שבת

נלמד בפרשה על מלחמת ארבעת המלכים נגד החמישה. לאחר שלוט נופל בשבי, אברהם אבינו יוצא לקרב על מנת לשחרר אותו. אל אברהם אבינו מצטרפים 318 מעבדיו יחד עם ענר אשכול וממרא. ומובא במסכת תענית כ"א. סיפור על נחום איש גמ זו ובו דרשה על הפסוק "יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו" (ישעיה מא ב) הנוגע למלחמת אברהם לשחרורו של לוט שהיה זורק עליהם עפר ונהפך לחרבות קש ונהפך לחרבות וקשתות, והם היו משליכים על אברהם חרבות והם נעשים עפר, חצים והם נעשים קש: פעם אחת רצו היהודים שגרו בארץ ישראל לשדר דורון - לשלוח מתנה לקיסר הרומי, אמרו: מי ילך בתור שליח ציר ונציג מטעם היהודים. החליטו שילך התנא נחום איש גמ זו רבו של רבי עקיבא בן יוסף. שהרי הוא מלומד בנסים ואפשר לסמוך עליו בדרך הרחוקה והמסוכנת הזו. שלחו ביזו ארגז מלא אבנים טובות ומרגליות. כשהגיע הלילה הלך ללון בבית מלון על אם הדרך. בעל המלון התעניין מה יש בארגז, ונחום השיבו אבנים טובות ומרגליות - מתנה לקיסר. קמו דיירי המלון בלילה ובחסות החשכה גנבו את האבנים הטובות והמרגליות רוקנו את הארגז מתוכו ומלאוהו בעפר. כשהגיע נחום אל הקיסר ברומי, פתחו את הארגז וראו שהוא מלא עפר. המלך בחמת כעסו רצה להרוג את כל היהודים. אמר המלך: היהודים עושים ממני צחוק ומשטים בי. ורצה להוציא מיד פקודת הוצאה להורג על כל היהודים. אמר נחום בלבו גם זו לטובה! בא אליהו הנביא התחפש ונדמה לו כאחד משרי הקיסר. אמר אליהו הנביא למלך, אדוני המלך! אולי העפר הזה מעפר אברהם אביהם, כשהיה זורק עפר על ארבעת המלכים היה נהפך לחרבות וכשהיה זורק קש היה נהפך לחיצים, שהרי כתוב: "יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו" (ישעיה מא ב). היתה מדינה אחת שהקיסר לא הצליח לכבוש אותה, שנים רבות היתה מורדת במלכות. זרקו עליהם מהעפר הזה וכבשו אותם. העלו את נחום לבית הגנזים - בית האוצר ומלאו את הארגז באבנים טובות ומרגליות ושלחוהו בכבוד גדול. כשחזרו כל המשלחת אל הקיסר הלכו ללון במלון שלן נחום בהליכתו. שאלו אותו דיירי המלון מה הבאת איתך, ואתה מלך בפלוגה מלכותית, שעושים לך כבוד ויקר כזה גדול? אמר להם: את העפר שלקחתי מכאן הבאתי לשם. בשמעם כך הרסו וסתרו את המלון והביאו את העפר לבית המלך. אמרו למלך: העפר שהביא לך נחום איש גמ זו נציג היהודים הוא משלנו. בדקו את העפר זרקו אותו ולא נהפך לחרבות וחיצים והרג המלך את דיירי המלון.

סיפור ג' לשולחן שבת

לאחר שהקב"ה מביטח לאברהם אבינו "אם תוכל לקספך אתם ויאמר לו פה יהיה זרעך" נכתב "והאמן בה' ויחשבה לו צדקה" הסיפור הבא ממחיש את הנאמנות שצריכה להיות לבני אברהם אבינו, נאמנות עקבית בכל מצב: נכנס פעם יהודי כפרי פשוט, לחדרו של הצדיק רבי שלום רוקח מבעלז זצ"ל, וביקש להתברך מפיו של הצדיק. מבט רחום וחנון לבשו עיניו של הצדיק, החודרות כליות ולב, והוא שאל: "ומה בדבר שבת? האם אתה שומר על קדושתה, או שמא, חלילה... השפיל הכפרי את עיניו במבוכה. ולבסוף נאליץ להודות בפה מלא כי לדאבונו אין הוא שומר שבת. ביקש הרבי להעמידו על קדושת השבת ועל חומרת חילולה. ציטט באוזניו מפסוקי התורה ומדברי חז"ל בעניין, וביקשו בכל לשון לתקן את דרכיו בכל הקשור למצווה יסודית וחשובה זו. נכנסו הדברים ללב הכפרי. "הריני מתחייב בזאת לרבנו, כי מהיום והלאה אהיה זהיר בכבוד השבת ולא אחללנה", הכריז בהתרגשות. למשמע הדברים אורו עיני הצדיק. אלא שכמעט באותה נשימה הוסיף הכפרי ואמר: "אבל, רבי! בימות הקציר, שאז המלאכה בשדה מרובה, אנוס אני לעבוד גם ביום השבת, ואני מקווה כי הרבי ימחל לי על כך". חיזק מריר נמתח על שפתי הרבי. לאחר שהירהר קצת כדי לברור את מילותיו בקפידה, פתח הרבי ואמר: ראשית, עליך לדעת כי לא אני 'בעל-הבית' על השבת, אלא הקב"ה, נותן התורה ומצווה המצוות בכבודו ובעצמו. לא אני הוא שצריך למחול לך, אלא הוא. לעניות דעתי אין שום סיכוי שהוא יסכים למחול לך על פגיעה כלשהי בקדושת השבת. והמשך הרבי: ובאשר לדבריך על תקופת הקציר - אספר לך סיפור: מעשה באחד הפריצים, שערך משתה גדול לכל חבריו הפריצים מרחבי המדינה. לאחר ששתו הפריצים לשוכרה, נתקיים בהם 'נכנס יין יצא סוד', והחלו הם לספר, איש-איש בתורו, בשבחי היהודי 'שלהם'. נענה הפריץ המארח ואמר: "היהודי שלי, אין דומה לו ביושר ובנאמנות. כבר ניסיתו בעבר בכמה ניסיונות, ובכולם עמד בכבוד מעורר השתאות.

מובטחני בו כי לעולם לא ימרה את פי, ולא יהיה דבר שאבקש ממנו ולא יעשה". "ואפילו" – הפסיקו אחד הפריצים – "אפילו אם תבקש ממנו להמיר את דתו!?! "כן", השיב המארח בביטחון מוחלט, "מובטחני שגם בכך ימלא את רצוני".

מיד שלח הפריץ לקרוא ליהודי 'שלו'. היהודי המסכן, שהובהל במפתיע למסיבת ההוללים הגדולה והועמד לפני מעסיקו וחבר מרעיו, נבוך מעצם המעמד.

"האם אתה נאמן לי?" שאל הפריץ. "בהחלט!" השיב היהודי, תמה על עצם השאלה.

"האם תעשה ככל שאבקש ממך?" הוסיף הפריץ לפרוש את המלכודת לרגלי היהודי, בעוד חבריו מביטים בהם בשעשוע. "בכל ליבי ובכל נפשי אפילו באש ובמים מוכן אני ללכת בעבור אדוני הפריץ".
להצרת נאמנות חזקה יותר לא היה אפשר לצפות.

נתן בו הפריץ מבט חד ואמר: "אם-כן, רוצה אני כי תמיר את דתך!". חיוורון עז כיסה את פני היהודי וכל גופו החל לרעוד. גם בחלומותיו השחורים ביותר לא ציפה לבקשה מהסוג הזה.

הוא ניסה לומר משהו, אבל לשונו כמו דבקה לחיכו. נתן בו הפריץ מבט תקיף, כנושה התובע את פירעון שטר החוב שבידו. "אל תהסס ואל תחזור בך מהבטחתך לעשות ככל שאבקש ממך. בתוך יממה עליך להמיר את דתך".

היהודי האומלל הנהן בראשו לאות הסכמה ויצא חפוי-ראש מהמסיבה. נאמן לבקשת הפריץ ומחויב למילתו שלו, המיר כבר למחרת היום את דתו. קרנו של הפריץ – שזכה ביהודי נאמן כל-כך – עלתה בעיני חבריו. חלף זמן-מה. יום אחד הזמין אליו הפריץ את היהודי המומר ואמר לו: "לאחר שמילאת את בקשתי והוכחת את נאמנותך לי, ללא סייג, הריני מרשה לך לשוב לאמונתך הקודמת. בטוח אני כי על אף נכונותך להשביע את רצוני, עדיין לבך נוקף על הצעד הקיצוני שעשית. לך לבינתך ובשר למשפחתך כי רשאים אתם לחזור לחיק יהדותכם".

שמח היהודי שמחה גדולה, ואץ רץ לביתו לאשתו ולילדיו לבשר את הבשורה הטובה. לנוכח התפרצותו הפתאומית הביתה נבהלה האישה. "מה לך! יצאת מדעתך!?! קראה לעברו בחרדה.

סיפר לה בעלה כי הפריץ פטר אותם מעונשה של המרת הדת הכפויה, וכי מעתה רשאים הם לשוב לחיק יהדותם. הביטה בו האישה בפנים עגומות, שהסגירו מיד כי אין היא שותפה לשמחתו של בעלה.

כעבור רגע פרצה מליבה אנחת שוברת-לב. 'אוי ואבוי...!', גנחה. 'איך יכול היה הפריץ לעשות לנו כך, ולהפתיע אותנו בהצעתו כמה שבועות לפני חג-הפסח... איך נעמוד בהוצאות הרבות המשחרות לפתחנו.

מהיכן נשיג כסף לקניית מצות ויין וכלים כשרים לפסח... רוץ אל הפריץ וביקש ממנו ארכה עד לאחר הפסח"...

סיים הרבי את סיפורו והישיר מבט אל הכפרי:

"חילול שבת בפרהסייה, כמוהו כהמרת הדת. אתה רוצה, ככל הנראה, ללכת בדרכיה של אותה אישה פתיה, ומבקש להיות יהודי לפני עונת הקציר ולאחריה, אך בתקופת הקציר עצמה להוסיף להיות גוי"...

את סיפורו של הרבי, כמו את לקחו, הצליח אפילו הכפרי הפשוט והבור להבין. לאחר התחבטות פנימית קצרה בינו לבין יצרו הבטיח לרבי לשמור את השבת כל ימי השנה כולה... (פחד דוד) מעובד מאתר <http://dvar-tora.co.il>

סיפור ד' לשולחן שבת

לאחר מלחמתו של אברהם אבינו, מציע מלך סדום תמורה לאברהם אבינו. אברהם אבינו לימד את העולם כולו שבשביל ערכים ואמת צריך לדעת למסור את הנפש שלא על מנת לקבל פרס. אברהם אבינו משיב למלך סדום: "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אָקַח ... וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשִׂיתִי אֵת אֲבָרָם"

משל למדינה אחת שבה פעלה כנופיית שודדים שהטילה את מוראה על אנשי המדינה במעשי שוד וחמס נועזים, כל מאמצי המלך למגר את המעשים הנוראיים הללו לא עזרו. את טובי הלוחמים שלח המלך שיצאו לקראת הכנופיה וישימו קץ למעשיהם, אך ללא הועיל, פעם אחר פעם הובסו החיילים בקרב עם השודדים עזי הנפש. כראות המלך כי כלו כל הקיצין ובראותו שאין לו אפשרות אחרת, קרא אליו את בנו שהיה גיבור חיל ומלומד בטכסיסי מלחמה ואמר לו: בני יקירי, יודע אני כי גיבור חיל אתה ומלומד מלחמה, ויודע אתה עד כמה מצערם אותי ואת ממלכתי אנשים רשעים אלו, על כן אני מבקש ממך שתצא להילחם בהם, אולם תנאי אחד אני מתנה איתך: והיה, אם יפלו בידך אל תהנה מאומה מממונם, שלא יאמרו הבריות: לא יצא בן המלך להילחם בשודדים אלא רק כדי לקחת את רכושם הרב. יצא הבן גיבור החיל להלחם בשודדים וההצלחה האירה לו פנים, הוא הלם בהם מהלומה אחר מהלומה עד שהנותרים נכנעו תחתיו וקבלו עליהם את חוקי המלך, לקח הנסיך את כל הכסף והזהב הרב של השודדים לרחובת של עיר ועשה מדורה גדולה והעלה את הכול באש. בשובו מן הקרב יצא אביו לקראתו, ואמר לו: ברוך אתה בני! ברוך אתה שניצחת במלחמה וברוך אתה שקיימת את דברי ולא נטלת מאומה מרכושם, על כן בוא ואתן לך אני כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות מבית גנזי שלי. הנמשל: בשעה שיצא אברהם והרג את המלכים ושב אל מקומו, יצא לקראתו מלך סדום כי סבור היה שאברהם מבקש ליטול לעצמו את השלל, על כן אמר לאברהם: "תן לי את הנפש והרכוש קח לך", אולם אברהם שלא זאת היתה כוונתו, ענה לו: וכי את השלל אני צריך? לאבנים טובות וכל כלי חמדה אני צריך? הרימתי ידי אל ה' א-ל עליון קנא שמים וארץ אם מחוט ועד שרוך נעל וגו' ולא תאמר אני העשירתי את אברם. באותה שעה קידש אברהם אבינו את שמו של הקב"ה ברבים ועמד והחזיר כל רכוש סדום ועמורה.

סיפור ה' לשולחן שבת

אחד הניסיונות לאברהם אבינו מתרחש עם הגעתו לארץ כנען " וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ יִרְדְּ אַבְרָם מִצְרַיִם " - בכל העולם היה שובע, ורק בארץ ישראל היה רעב. לאברהם אבינו לא היה מה לאכול ונאלץ לעזוב את ארץ ישראל שהובטחה לו ולזרעו. אברהם שלם באמונתו ולא מתרעם על הנהגת הקב"ה כלפיו.

מספרים על הצדיק רבי זושא מאניפולי, שהנהגתו היתה לא לבקש שום דבר מבשר ודם. אם הוא היה צריך משהו, הוא היה אומר: "ריבוננו של עולם, זושא צריך כך וכך" (רבי זושא מעולם לא הוציא מפיו את המילה "אני", יש רק "אני" אחד: "אני ה' אלקיכם", כשהוא היה מדבר על עצמו היה נוהג לומר "זושא").

בד"כ לאחר תפילת שחרית היה אומר: "ריבוננו של עולם, זושא קצת רעב". ברגע שהחסידים שמעו שהוא רעב, הביאו לו את ארוחת הבוקר. לאחר תפילת מנחה, הוא היה אומר שוב: "ריבוננו של עולם, זושא קצת רעב". והם היו מביאים לו את ארוחת הצהריים. בלילה, מאוחר, אחרי תפילת ערבית, היה אומר שוב: "ריבוננו של עולם, זושא קצת רעב", ושוב החסידים היו מביאים לו לאכול. פעם אחת החסידים דיברו ביניהם, ואמרו: "זה צחוק, הוא אומר את זה בקול, הוא יודע שאנחנו שומעים ומביאים לו לאכול... מחר, אנחנו לא נביא לו לאכול ונראה אם הקב"ה יעזור לו".

למחרת, אחרי תפילת שחרית, ר' זושא אמר: "ריבוננו של עולם, זושא קצת רעב". החסידים הסתכלו אחד על השני, חייכו, ולא נתנו לו לאכול. לאחר תפילת מנחה ר' זושא אמר: "ריבוננו של עולם, זושא רעב". החסידים אמנם קצת ריחמו, אבל לא נתנו לו לאכול. לאחר תפילת ערבית, בשעה אחת עשרה ועשרים, זושא פנה שוב אל הקב"ה ואמר: "ריבוננו של עולם, זושא ממש רעב". באותו הרגע נפתחה הדלת, אדם עשיר לא מוכר נכנס בלוויית כמה משרתים הנושאים מגשים עמוסים בשפע של אוכל משובח, הם טובים ומגישים לר' זושא. ר' זושא אמר תודה לקב"ה, ברך את העשיר, נטל ידיו, בצע את הפת ואכל.

כאשר העשיר יצא, שאלו אותו החסידים: "איך ידעת לבוא בדיוק לאחר תפילת ערבית, כאשר ר' זושא ביקש לאכול?" העשיר אמר: "דעו לכם שבני הקטן חולה מאוד, והרופאים אמרו שאין מה לעשות... צריכים להתכונן לגרוע מכל. כמובן שלא יכולתי לישון, ישבתי ליד מיטת ילדי החולה וקראתי תהלים בדמעות עד שנרדמתי. ואז, בחלום, בא אלי אבי הצדיק מגן עדן ואמר לי: "ישנו צדיק אחד, ורק הוא יכול לרפא את הילד". שאלתי: "איך אני ניגש לר' זושא?", והוא השיב לי: "מחר, בשעה אחת עשרה ועשרים, כאשר ר' זושא יבקש מן השמים לאכול, אתה תהיה שם, תגיש לו לאכול, ובזכות זה הרבי יברך ובנך יתרפא". מיד לאחר ברכתו של ר' זושא כאשר העשיר הגיע לביתו הילד רץ אליו ואמר: "אבא אני בריא".

סיפור ו' לשולחן שבת

בין רועי צאנו של אברהם הצדיק ובין רועי צאנו של לוט הרשע היתה מחלוקת בעניין זה. משנודע הדבר לאברהם, הוא ניסה לדבר עם לוט, אבל משראה את עקשנותו שהוא לא מוכן לשנות את דרכו הוא אמר לו: "אַל תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וּבֵין רְעִי וּבֵין רְעִיךָ פִּי אֲנָשִׁים אֲחִים אֲנָחְנוּ, ... הַפֶּרֶד נָא מֵעֲלֵי אִם הַשְּׂמָאל וְאִמְנָה וְאִם הַיְמִין וְאֲשַׁמְאִלָּה". אברהם ולוט היו דומים מאוד בקלסטר פניהם, ולכן הוא חשש שאנשים יראו את לוט הרשע גוזל ומתנהג שלא כשורה, יחשבו שזהו אברהם ויגרם מזה חילול ה' ח"ו.

כל זמן שהוא היה במחיצת אברהם אבינו, הקב"ה לא דיבר עם אברהם רק בגלל שלוט היה ליזו. אולם לאחר שאברהם אמר ללוט "הַפֶּרֶד נָא מֵעֲלֵי" מתרחש סיפור נפילתו של לוט בשבי. על אף רשעותו של לוט, אברהם אבינו נלהם למענו אך הרחיק את משפחתו ממנו כדי שלא ילמדו התנהגות רעה.

(מסר לילדים – צריך לדעת לבחור מי החברים שלנו ולשמוע בקול ההורים שאומרים לנו אם מי להסתובב. יחד עם זאת, כאשר נראה יהודי במצוקה או הזדמנות להחזירו למוטב, נעשה כל מאמץ לעשות זאת ולא נתייאש):

מספרים על רבנו ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהיה נודד למכור את ספריו בערים שונות. פעם אחת ראה באכסניה בעיר וילנא חייל יהודי גדול ומגושם, שנכנס והתיישב ליד השולחן ופקד על המלצר שיגיש לו מהר. הוא אכל בתאוותנות גדולה, בלי ברכה ובלא דרך ארץ והתייחס אל הסובבים אותו בגסות רוח וכולם פחדו ממנו. ה'חפץ חיים' קם לגשת לאותו יהודי ולדבר אל לבו, אולם בעל האכסניה התחנן לפניו שאפילו לא יחשוב על כך ואמר: "חייל זה יהודי הוא מחזילי המלך ניקולאי, וקיים חשש שחלילה ירים יד על הרב אם ינסה לדבר אתו". הוא הסביר שאין עם מי לדבר, הריהו מגושם ממש, בור ועם הארץ. כשהיה בן שבע שנים נחטף עם ילדים אחרים ונסחב לסיביר. עד גיל שמונה עשרה גדל בין איכרי המקום כגוי לכל דבר ומאז הוא משרת את ניקולאי.

ה'חפץ חיים' חיך וניגש אל החייל, הושיט לו יד ואמר בנעימה לבבית וידידותית: "שלום עליכם, שמעתי עליך שבתור ילד קטן נחטפת לסיביר, גדלת בין הגויים, לא זכית ללמוד אפילו אות אחת בתורה, עברת את כל הגיהנום בעולם הזה, סיוט צרות, רדיפות ועינויים נוראיים. הרשעים אמרו לא פעם להעבירך על דתך, אילצו אותך לאכול נבילות וטריפות, ואע"פ כן נשארתי יהודי ולא השתמדת!!

מאושר הייתי לו היו לי זכויות כשליך, והייתי בן עולם הבא כמותך. וכי דבר קל הוא לסבול ייסורים שכאלה למען היהדות למעלה משלושים שנה?! הרי זה ניסיון גדול יותר מחנניה מישאל ועזריה!".
דמעות חמות נשרו מעיניו של החייל הקשות. הוא נדדעזע עד עומק נשמתו מהמילים החמות, שזרמו ממקור חי וטהור, שליטפו והחיו את נשמתו המיוסרת והמיוגעת. משנודע לו מיהו העומד לפניו פרץ בבכי עז והחל לנשק את ידי ה'חפץ חיים'. הרב אמר לו: "אדם שכמותך בוודאי יזכה להיחשב בין הקדושים שמוסרים נפשם על קדושת השם, ואם תקבל על עצמך לחיות מעתה את שארית ימיך כיהודי כשר, לא יהיה מאושר ממך בכל הארץ".
היהודי הזה שמעולם לא שמע מילה טובה, מעולם לא קיבל עידוד והבנה ואוזן קשבת, כל ימיו סבל חרפה, גידופים וייסורים, פתאום שומע מילים כאלה ומקבל ויחס חם מגדול ישראל פאר הדור והדרו. איך לא ימס ליבו? שוב לא עזב החייל הזה את ה'חפץ חיים' עד שהפך לבעל תשובה אמתי וצדיק גמור.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

היציאה מזורן לארץ ישראל

1. השלימו: לך לך _____, _____, _____ אל הארץ אשר אראך" (יב,א) מארצך וממולדתך ומבית אביך
2. מהם שבע הברכות שהקב"ה מברך את אברם (יב,ג) ואעשך לגוי גדול- הבטיחו על הבנים ואברכך- הבטיחו על הממון ואגדלה שמך - הקב"ה יוסיף אות לשמו והיה ברכה- הברכות נתונות בידך ואתה תברך את מי שתרצה ואברכה מברכך - כל מי שיברך אותך יתברך ומקללך אאר - כל מי שיקלל אותך יקולל בעצמו ונברכו בך כל משפחות האדמה- הברכה לכל העולם תהיה בזכות אברם
3. כיצד ידע אברם לאן ללכת?(לאיזו מילה יש אותה גימטריה)(בעל הטורים יב,א) אראך בגימטריה "בענגנים" מלמד שהיו ענגנים הולכים לפניו ומראים לו הדרך
4. למה הקב"ה לא אומר לאברם לאן ללכת אלא רק: "אל הארץ אשר אראך"(רש"י יב,ב) כדי לחבבה בעיניו ולתת לו שכר על כל דיבור ודיבור
5. מה משמעות הכתוב: "ואת הנפש אשר עשו בחרן"(יב,ה) שהכניסן תחת כנפי השכינה. אברם מגייר את הגברים ושרי מגייר את הנשים
6. לאן הלכו אברם, שרי ולוט וכל אשר להם מחרן?(יב,ה) ארץ כנען
7. מהו המקום הראשון שאברם מגיע בארץ (יב,ו) עד מקום שכנס עד אלון מורה
8. למה אברם עוצר בשכס?(2 סיבות)(רש"י יב,ו) להתפלל על בני יעקב כשיבואו להילחם בשכס ולהראות לאברם את הר גריזים והר עיבל ששם יקבלו את שבועת התורה
9. איזה שם נוסף היה לשכס?(רש"י יב,ו) אלון מורה.
10. מהי הבטחת ה' לאברם בשכס?(יב,ז) לזרעך אתן את הארץ הזאת
11. מדוע אברם בונה מזבח?(רש"י יב,ז) על בשורת הזרע ("לזרעך") ועל בשורת ארץ ישראל("אתן את הארץ הזאת")
12. סדרו את סדר מסעותיו של אברם בארץ מכניסתו ליציאתו: נגבה, איזור בית אל,אלון מורה,איזור בית אל, נגבה

אברהם אבינו יורד מצרימה

1. למה הקב"ה הביא רעב בארץ כנען(רש"י יב,ו) לראות אם אברם ירהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת לארץ כנען ועכשיו גורם לו לצאת ממנה
2. מדוע אברם אומר לשרי:"הנה נא ידעתי כי יפת מראה את"(3 אפשרויות)(רש"י יב,יא) 1)עד כה לא הכיר בה מתוך צניעותם 2)שרי עמדה ביופיה למרות המסעות 3)מיידע אותה שצריך לדאוג שמגיעים לסביבת אנשים מכוערים שאינם רגילים לאשה יפה
3. למה פחד אברם שהמצרים ידעו ששרי אישתו?(יב,יא) שהמצרים ירצו לקחת את שרה לאישה, ולשם כך יהרגו את אברם.
4. מה ביקש אברם משרי כדי שלא יהרגו אותו?(יב,יג) שתאמר שהיא אחותו
5. מה עשה אברהם כדי להציל את שרה מהמצרים והיכן זה רמזו בפסוק?(רש"י יב,יד) אברהם הטמין אותה בתיבה. זה רמזו בכך שכתוב "כבוא אברם" מצרים ולא כתוב "כבואם מצרימה"

6. לאן נלקחה שרי ברגע שהגיעו למצרים? (יב,טו) לבית פרעה
7. מה נתן פרעה לאברם בעקבות לקיחת שרה לבית פרעה? (יב,טז) רכוש רב: צאן, בקר, עבדים, שפחות, אתונות וגמלים.
8. מה קרה לפרעה ולכל ביתו בגלל שלקח את שרי? (יב,יז) הקב"ה הביא עליהם נגעים גדולים
9. מה הפירוש: "על דבר שרי"? (רש"י יב,יז) עפ"י דיבורה הייתה אומרת למלאך יה' והוא מכה.
10. למה כעס פרעה על אברם? (יב,יח) פרעה כעס שאברם לא אמר לו שהיא אשתו
11. האם פרעה רצה שאברם ישאר במצרים? מניין לומדים זאת? (יב,כ) פרעה רצה שאברם ילך כמה שיותר מהר. לומדים זאת מכך שכתוב ויצו עלי ופרעו אנשים וישלחו אותם... נתן לו אנשים שילכו איתו - רק שילך.
12. מה לומדים מהכתוב: "וילך למסעיו"? (רש"י יג,ג) (1) למדך דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו (2) שבחזרתו שילם חובותיו

הפרידה מלוט

1. מה פירוש הכתוב: "ולא נשא אותם"? (רש"י יג,ו) לא הייתה יכולה להספיק למרעה מקניהם
2. מה הקשר בין העובדה שהכנעני היה בארץ לבין ריב רועי אברהם ורועי לוט? (רש"י יג,ז) רועי לוט רעו בשדות שלא שלהם וטענו שזה מותר מכיוון שהארץ שייכת לאברהם. רועי אברהם ענו להם שהארץ עדיין לא נקנתה לאברהם ולכן זה עדיין אסור, הכנעני יושב בארץ.
3. מה הציע אברם ללוט? (יג,ט) הציע לו להיפרד ושיבחר איזה מקום הוא רוצה
4. השלימו: "אם השמאל _____ ואם _____, _____". (יג,ט) אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה
5. איזה דברים טובים היו בכיכר הירדן? (רש"י יג,י) כולה משקה=ארץ נחלי מים, כגן ה' כארץ מצרים= לאילנות
6. מהו הקדמ' שממנו נסע לוט עפ"י מדרש אגדה? (רש"י יג,יא) הכוונה לקדמונו של עולם, כלומר, לקב"ה. לוט כביכול נסע מהקרבה מאברם ומאלוהיו
7. היכן לוט התיישב? (יג,יב) מערי הכיכר ועד סדום
8. למה נכתב כי "אנשי סדום רעים וחטאים"? (רש"י יג,יג) אף על פי כן לא נמנע לוט מלשכון עמהם ולמדו רבותינו: "שם רשעים ירקב"
9. למה נכתב: "רעים וחטאים לה' מאוד"? (רש"י יג,יג) מכירים את הקב"ה ומתכוונים למרוד בו
10. מה עניין הסמיכות של הפרידה מלוט ודיבור ה' עם אברהם? (רש"י יג,יד) כל עוד היה אברהם עם לוט, שהיה רשע, ה' לא דיבר עמו.
11. למה הקב"ה מצווה את אברם לשאת עיניו לכל הכיוונים: צפונה(צפון) ונגבה(דרום) וקדמה(מזרח) וימה (מערב)? (יג,טו) להראות לאברהם את כל הארץ שיתן לזרעו עד עולם
12. למה מדמה ה' את זרעו של אברהם (עם ישראל) ומה המשמעות? (יג,טז) לעפר. המשמעות היא שכמו שאי אפשר למנות עפר, כך עם ישראל יהיה הרבה כך שלא יהיה אפשר לספור אותם.

מלחמת המלכים

1. מי היו ארבעת המלכים שעשו מלחמה? (יד,א) אמרפל מלך שנער, ארייך מלך אלסר, כדרלעמר מלך עילם, תדעל מלך גויים
2. מיהו אמרפל ומהו קשרו לאברהם? (רש"י יד,א) אמרפל הוא נמרוד שהכניס את אברהם לכבשן האש.
3. מי היו חמשת המלכים? (יד,ב) נגד ברע מלך סדם, ברשע מלך עמרה, שנאב מלך אדמה, שמאבר מלך צבויים ומלך בלע
4. מה הרמזים בשמות המלכים: ברע, ברשע, שנאב, שמאבר? (רש"י יד,ב) ברע-רע לשמים ורע לבריות, ברשע- שנתעלה ברשע, שנאב- שונא אביו שבשמים, שמאבר- שם אבר לעוף ולקפוף ולמרוד בקב"ה
5. היכן הוא עמק השדים? (יד,ג) ים המלח
6. כמה שנים מלכו ארבעת המלכים על החמישה? (יד,ד) ארבעת המלכים משלו על חמשת המלכים במשך 12 שנה
7. בעקבות מה קרתה המלחמה? (יד,ד) ארבעת המלכים שיעבדו את חמשת המלכים ועכשו הם מרדו.
8. מנו ששה עמים בהם נלחמו כדרלעומר והמלכים שאתו לפני המלחמה בחמשת המלכים. (יד,ה) רפאים, זוזים, אימים, החרי, העמלקי, האמרי.
9. מה רומזת החזרה על שמות ארבעת המלכים? (רש"י יד,ט) בא ללמד שהם היו מעטים אך ניצחו כיוון שהיו גיבורים ולמרות זאת אברהם לא פחד לצאת נגדם למלחמה.
10. מי ניצח במלחמה ואת מי המנצחים לקחו בשבי? (יד,יא) ארבעת המלכים ניצחו במלחמה והם לקחו בשבי את לוט ואת כל רכוש סדום ועמורה
11. מי היה הפליט? כיצד יודעים? (רש"י יד,יג) עוג שכתוב כי רק עוג נשאר מיתר הרפאים (שהיו בקרבות של ארבעת המלכים)

12. מי היו בעלי הברית של אברם? (י, יג) שלושה אחים - ממרא, אשכול וענר.
13. מה גרם לאברם ליצאת למלחמה כנגד ארבעת המלכים? (י, יג) לוט נלקח בשבי ואברהם רצה לשחררו.
14. כמה אנשים באו עם אברם למלחמה לשחרר את לוט? (י, יד) 318 חניכיו ילדי ביתו.
15. כמה אנשים באו עם אברם למלחמה לשחרר את לוט? (רש"י י, יד) רק אליעזר ששמו בגימטריה 318. כתוב בתורה חנכו - זה אליעזר שחנכו במצוות.
16. מתי אברם תקף את ארבעת המלכים? ואיך? (י, טז) בלילה. חילק את הלוחמים לכמה מקומות ואז תקפו יחד.
17. למה אברם תקף בלילה? (ספורנו י, טז) שלא יראו שלאברם יש מעט לוחמים.
18. מי יוצא לקראת אברם? (י, יז) מלך סדום ומלכי-צדק מלך שלם.
19. מי היה מלכי-צדק? (רש"י י, יח) שם בן נח.
20. מה מברך מלכי-צדק את אברם? (י, יח) ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך.
21. מה נתן לו אברהם בגלל שהיה כהן? (י, כ) מעשר.
22. מה מבקש מלך סדום (י, כא) שאברהם יחזיר לו את האנשים ששיחרר מהשבי ואת הרכוש שאיר אצלו.
23. מדוע אברהם מסרב לקבל רכוש? (י, כא) אם מחוט ועד שרוך נעל? (י, כג) שלא יאמר מלך סדום שהוא העשיר את אברהם.

ברית בן הבתרים

1. כתוב בפסוק: "אל תירא אברם" ממה התיירא אברם? (רש"י טו, א) כיוון שנעשה לו נס במלחמה היה דואג שקיבל את שכרו על צידקותו.
2. מה מבטיח הקב"ה לאברם לאחר המלחמה? (רש"י טו, א) שלא יענש על כל אותן הנפשות שהרג ושכרו יהיה הרבה מאוד.
3. מה שואל אברם את הקב"ה? (טו, ב) מה יעזור לי השכר הרב אם אני ערירי ואליעזר העבד ירש אותי?
4. מה מודיע הקב"ה לאברם לאחר שאלתו? (טו, ד) שזרעו שיוולד ממנו ירש אותו וזרעו יהיה רב ככוכבי השמים.
5. כיצד מפרש רש"י את הכתוב: "ויוצא אותו החוצה"? (רש"י טו, ה) 1. הוציא מהאווה 2. יציאה מאיצטנגנות (חזו"י בכוכבים) - אברם ושרי לא מולידים אך אברהם ושרה מולידים. 3. הוציא מחללו של עולם (לראות את הכוכבים).
6. על איזו הבטחה ביקש אברהם את מהקב"ה ועל איזה לא? (רש"י טו, ו) על הבטחת הבנים לא ביקש אברהם אבל על הבטחת הארץ הוא ביקש.
7. מה רומז כל אחד מבעלי החיים בברית בין הבתרים? (רש"י טו, ט) עגלה משולשת - שלושה פרים: פר יום הכיפורים, פר העלם דבר של ציבור, עגלה ערופה עז משולשת - שעיר הנעשה בפנים, שעיר מוספים במועדים, שעיר חטאת יחיד איל משולש - אשם ודאי, אשם תלוי, כבשה של חטאת יחיד.
8. ברית בין הבתרים היא משל להבדל בין אומות העולם לעם ישראל. למה רומזים בע"ח? (רש"י טו, ט) פרים - אומות עובדי כוכבים ומזלות, אילים - למלכי פרס ומדי. שעירים - מלכי יון.
9. איזה רמז יש בפסוק: "ואת הציפור לא בתר"? (רש"י טו, י) אומות העולם נמשלו לפרים לאילים ולשעירים. אברם בתר אותם רמז על האומות שיהיו כלים והולכים ואת הציפור לא בתר רמז שיהיו ישראל קיימין לעולם.
10. מה הייתה הבשורה לאברהם בברית בין הבתרים? גר _____ (זרעו של אברם יצא לגלות) ועבדום ו _____ שנה (טו, יג) גר יהיה זרעך בארץ לא להם (זרעו של אברם יצא לגלות) ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה.
11. כיצד מוכיח רש"י שהשעבוד של ארבע מאות שנה מתחיל מלידתו של יצחק? (טו, יג) יעקב נולד כאשר יצחק בן _____ שנה יעקב יורד למצרים בגיל _____ שנה עם ישראל היו במצרים _____ שנה (כמנין רד"ו) סה"כ _____ שנה (,).
12. שני קרובים של אברהם עשו תשובה. מיהם הקרובים ואיפה זה רמז בברית בין הבתרים? (רש"י טו, טו) תרח וישמעאל. ה' בישר לו שיבוא אל אבותיו בשלום. וזה רמז לכך שתרח חזר בתשובה (כי אחרת מה עסק יש לאברהם עם עובדי ע"ז?). ה' בישר לו שיקבר בשיבה טובה, וזה רמז לכך שכשיפטר אברהם, ישמעאל יחזור בתשובה.
13. אחרי כמה זמן ישוב עם ישראל מגלותו במצרים? (טו, טז) אחרי ארבעה דורות.
14. מה הקשר בין חזרת עם ישראל מגלות לעוון האמורי? (רש"י טו, טז) הקב"ה ממתין להעניש את האמוריים בגלל התנהגותם ולגרשם מהארץ.
15. מה גבולות הארץ המובטחת לאברהם אבינו? (טו, יח) מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת.

הולדת ישמעאל

1. מי היה אביה של הגר? (רש"י טז, א) הגר הייתה בת פרעה, ומשראה את הניסים שנעשו לשרה, החליט שעדיף שבתו תהיה שפחה בביתם של אברם ושרי ולא גבירה במקום אחר.
2. למה שרה נתנה את הגר לאברהם? (רש"י טז, ב) שרה לא הצליחה ללדת ולכן רצתה שבזכות שתתן את שפחתה לבעלה, היא תיפקד בבנים.
3. מה שמע אברהם בקולה של אשתו שגרם לו לעשות את מה שביקשה? (רש"י טז, ב) שמע שהיא אומרת את דבריה ברוח הקודש.
4. מדוע שרה החליטה לאחר עשר שנים לתת את הגר לאברהם? (רש"י טז, ג) עברו 10 שנים מהבטחת הזרע לאברהם, ויש כלל שגבר ואישה שניסו להוליד במשך 10 שנים ולא הצליחו - הבעל צריך לישא אשה אחרת.
5. מה אמרה הגר על שרה? (רש"י טז, ד) שרה מראה את עצמה צדקת והיא לא כזו כיוון שלא זכתה להריון ואילו אני מיד בהריון.
6. מדוע שרה כועסת על אברהם? 2 אפשרויות (רש"י טז, ה) 1. שאברהם לא התפלל גם עליה בכרית בין הבתרים 2. כי הוא לא גער בהגר כשהתנהגה בזלזול לשרה.
7. אברם אומר לשרי: "הנה שפחתך בידך, עשי לה הטוב בעיניך". מה עושה שרי? (טז, ו) מענה את הגר - נתנת לה לעבוד קשה
8. מלאך ה' שואל את הגר מהיכן היא באה. מדוע? וכי הוא לא ידע? (רש"י טז, ח) מלאך ה' ידע אלא שרצה לפתוח איתה שיחה (להיכנס עמה בדברים).
9. מה מצווה המלאך את הגר? (טז, ט) לשוב אל שרה ולהמשיך להיות שפחתה
10. במה ברך מלאך ה' את הגר? (טז, י) שזרעה יהיה רב מאוד ולא יספר מרב
11. השלימו: "והוא יהיה _____ ידו _____ כל בו" (רש"י טז, יב) פרא אדם בכל ויד כל בו
12. מה פירוש הכתוב "ידו בכל ויד כל בו"? (רש"י טז, יב) ידו בכל - ליסטים/שודדים/גנבים, ויד כל בו - הכל שונאין אותו ומתגרין בו
13. המלאך מצווה את הגר לקרוא לבנה ישמעאל אך אברם הוא הנותן את השם לישמעאל. כיצד ידע? (רש"י טז, טו) שרתה עליו רוח הקודש

ברית המילה וההבטאות לאברהם

1. בן כמה היה אברם כאשר נגלה ה' אליו? (ז, א) תשעים ותשע שנים
2. מדוע אברם נופל על פניו? (רש"י ז, ג) ממורא השכינה, שעד שלא עשה ברית מילה לא היה בו כח לעמוד
3. איזה עוד גוים יוולדו מאברהם? (רש"י ז, ו) עם ישראל ואדום.
4. איזו ברית ה' יקים עם אברהם וזרעו? (רש"י ז, ז) להיות להם לאלוהים
5. מה לומדים מהמילים: "לאחוזות עולם"? (רש"י ז, ח) שהקב"ה יהיה לאלוהים בארץ וכל ישראל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוהים
6. מה הבטיח ה' לתת לאברהם ולזרעו? (ז, ח) את כל ארץ כנען
7. מהי הברית שה' אומר לאברהם לשמור הוא וזרעו אחריו? (ז, י) ברית מילה
8. מה פירוש "יליד בית ומקנת כסף"? (רש"י ז, יב) יליד בית - שילדה השפחה בבית, מקנת כסף - עבד שנקנה
9. מה פירוש הכתוב "ונכרתה הנפש"? (רש"י ז, יד) הולך ערידי(ללא ילדים) ומת קודם זמנו
10. במה ברך ה' את שרה? (ז, טז) ה' יתן לשרה בן
11. מדוע אברהם נופל על פניו וצוחק בליבו? (ז, יז) מכיוון שחשב שזה בלתי אפשרי שלשרה ולו יהיה ילד כשהוא בן 100 והיא 90
12. "לו ישמעאל יחיה לפניך" אברהם חושש מהבשורה שישמעאל ימות. מה מבטיח הקב"ה לישמעאל? (ז, כ) הקב"ה יברך אותו ויהיו לו שנים עשר ילדים
13. למה ה' אמר לאברהם לקרוא לבנו יצחק? (שני דברים) (רש"י ז, יט) 1. על שם צחוקו של אברהם. 2. עשרה נסיונות, צ - תשעים שנה של שרה, ח - שמונה ימים עד שנימול, ק - מאה שנה של אברהם.
14. אברהם אבינו מיד לאחר הבשורה עושה ברית מילה. בן כמה היה? בן כמה היה ישמעאל? (ז, כד-כה) אברהם - 99 שנה ישמעאל - 13